

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΜΑΣ ΕΡΕΥΝΑ

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΣΙΤΟΥ DURUM (ΣΚΛΗΡΟΥ ΣΙΤΟΥ) ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ.

Δρος Α. ΧΑΤΖΗΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ,

Προϊσταμένου Κλάδου Γεωργίας
Ίνστιτούτου Γεωργικών Έρευνών
και

Κας Α. ΔΕΛΛΑ και Κ. ΙΩΣΗΦΙΔΗ,

Βοηθών Λειτουργών Γεωργικών Έρευνών,
Ίνστιτούτου Γεωργικών Έρευνών.

Τα κυριότερα είδη σίτου είναι δύο, ο σίτος durum (σκληρός) στον οποίο ανήκει η ποικιλία Κυπερούντα και ο σίτος aestivum στον οποίο ανήκει το Πίτικ 62 και η Χαζέρα 18. Μεταξύ των δύο ειδών εκτός από τις βοτανικές, υπάρχουν και σημαντικές διαφορές όσον αφορά την ποιότητα και τη χρησιμοποίηση των κόκκων. Από καλής ποιότητας κόκκους σίτου durum παράγεται σιμιγδάλι που χρησιμοποιείται στην μακαρονοποιία, ενώ αλεύρι που παράγεται από καλής αρτοποιητικής ποιότητας κόκκους του είδους aestivum (όπως της Χαζέρας 18) χρησιμοποιείται για άρτοποιηση. Σιμιγδάλι μπορεί να παραχθεί και από σίτο aestivum αλλά είναι κατώτερης ποιότητας. Γι' αυτό σε χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινής Αγοράς όπως η Γαλλία και Γερμανία, απαγορεύεται η χρησιμοποίηση σίτου aestivum για την παρασκευή μακαρονιών.

Παλαιότερα στην Κύπρο καλλιεργείτο μόνο σίτος durum και γι' αυτό χρησιμοποιείτο τόσο στην άρτοποιία όσο και τη μακαρονοποιία. Σήμερα από το σίτο durum παράγεται σιμιγδάλι για την μακαρονοποιία και αλεύρι το οποίο όταν αναμιχθεί με καλής ποιότητας εισαγόμενο ή Κυπριακό σίτο aestivum παράγει το κοινό ψωμί.

Κλιματικές ανάγκες.

Καλής ποιότητας σίτος durum παράγεται στις ξηροθερμικές περιοχές, και κυρίως εκεί που επικρατούν ψηλή θερμοκρασία και χαμηλή υγρασία κατά την ωρίμανση. Γι' αυτό και η καλλιέργειά του παγκόσμια περιορίζεται σε όρισμένες περιοχές, στις οποίες περιλαμβάνονται μερικές Μεσογειακές χώρες μεταξύ των οποίων και η Κύπρος. Το μικρό κλίμα επίσης είναι σημαντικός παράγοντας και γι' αυτό σε κάθε χώρα όρισμένες περιοχές είναι πιο κατάλληλες από άλλες για την καλλιέργεια σίτου durum. Στην Ελλάδα

τέτοιες περιοχές βρίσκονται στις Έλληνικές νήσους και την Ανατολική Μακεδονία. Στην Κύπρο, όλες οι περιοχές παράγουν καλής ποιότητας σίτο durum, εκτός από μια μικρή ζώνη νοτιοδυτικά της Λευκωσίας.

Κριτήρια ποιότητας.

Δύο είναι βασικά τα χαρακτηριστικά ποιότητας σίτου durum (α) η απόδοση σε σιμιγδάλι κατά το άλεσμα και (β) η ποιότητα του παραγόμενου προϊόντος. Η απόδοση σε σιμιγδάλι είναι πιο μεγάλη όταν οι κόκκοι έχουν μεγάλο μέγεθος και βάρος εκατολίτρου και επίσης ψηλό ύαλωδες. Το σιμιγδάλι είναι καλής ποιότητας όταν ο σίτος έχει ψηλό ύαλωδες και μεγάλη περιεκτικότητα σε πρωτεΐνη. Στην αγορά προτιμούνται τα μακαρόνια με χρώμα κιτρινωπό, το οποίο οφείλεται στις καροτίνες που περιέχονται στο σιτάρι με χρώμα σαν κεχριμπάρι.

Παγκόσμια παραγωγή και τιμές

Ο περιορισμός της καλλιέργειας σκληρού σίτου σε όρισμένες περιοχές της γης έχει σαν αποτέλεσμα η όλική παραγωγή να είναι σχετικά μικρή. Κατά μέσον όρο κατά την περίοδο 1962—1973 η μέση ετήσια παγκόσμια παραγωγή σκληρού σίτου ήταν 17 ενώ του σίτου aestivum ήταν 185 εκατομμύρια τόννοι.

Σαν αποτέλεσμα, οι τιμές του σίτου durum είναι συνήθως σημαντικά πιο ψηλές από του σίτου aestivum. Κατά την περίοδο 1967—1974 ήταν κατά 15—40% ψηλότερες.

Ποικιλίες

Από όσα αναφέραμε φαίνεται ότι συμφέρει στην Κυπριακή οικονομία η επέκταση της καλλι-

έργειας σίτου durum μιά και οί τιμές είναι πιό ψηλές από παρόμοια σιτηρά και οί κλιματικές συνθήκες τῆς Κύπρου κατάλληλες για τὸ σκοπὸ αὐτό. Ἡ ἐξεύρεση ἀποδοτικῶν ποικιλιῶν θὰ συμβάλει σημαντικὰ στὴν ἐπέκταση τῆς καλλιέργειας σίτου durum.

Στὴν Κύπρο για πολλὰ χρόνια καλλιεργοῦντο κυρίως οί ποικιλίες σκληροῦ σίτου Κυπερούντα, Ψαθᾶς και Τριπολίτικο. Οί ποικιλίες αὐτὲς εἶναι ψηλές, εὐπαθεῖς στὸ πλάγιασμα, ὄψιμες και γι' αὐτὸ ἀκατάλληλες για τὴ σημερινὴ γεωργία, ἢ ὁποία χαρακτηρίζεται ἀπὸ καλὴ προετοιμασία τοῦ ἀγροῦ, ἱκανοποιητικὴ λίπανση και χημικὴ καταπολέμηση τῶν ζιζανίων. Τὸ 1973 μετὰ ἀπὸ μακρόχρονες δοκιμές στὸ Ἰνστιτοῦτο Γεωργικῶν Ἐρευνῶν ἀρχισε ἡ καλλιέργεια τῆς ποικιλίας Καπεῖτη 8 ἢ ὁποία εἶναι πιό πρώιμη, πιό ἀνθεκτικὴ στὸ πλάγιασμα και ὑπερέχει κατὰ 13% ἀπὸ τὴν Κυπερούντα.

Οί δοκιμές στὸ Ἰνστιτοῦτο συνεχίζονται μὲ στόχο τὴν ἐξεύρεση ποικιλίας ἀνθεκτικῆς τόσο στὴν ξηρασία για νὰ ἀποδίδει ἱκανοποιητικὰ σὲ ξηρικές χρονιές, ὅσο και σὸ πλάγιασμα για νὰ ἀποδίδει καλὰ σὲ χρονιές σχετικὰ ψηλῆς βροχόπτωσης και σὲ περιοχὲς πού εἶναι δυνατὴ ἡ ἐποχιακὴ ἄρδευση. Ἡ σταθερότητα στὴν ἀπόδοση μιᾶς ποικιλίας εἶναι ἀπαραίτητος χαρακτήρας για τὴν καλλιέργειά της στὸν τόπο μας, ἐφ' ὅσον, τὸσον ἢ ποσότητα ὅσον και ἡ κατανομὴ τῆς βροχόπτωσης διαφέρουν ἀπὸ χρονιὰ σὲ χρονιὰ.

Ἀπὸ τίς δοκιμές τῶν τελευταίων χρόνων ἀ-

νάμεσα σὲ χιλιάδες ποικιλίες ξεχώρησε μιὰ ποικιλία πού εἰσήχθηκε ἀπὸ τὸ Κέντρο Βελτιώσεως Σιτηρῶν στὸ Μεξικό, στὴν ὁποία δόθηκε τὸ ὄνομα Ἄρωνας. Ἡ μέση παραγωγή χωρίς ἄρδευση τῆς ποικιλίας Ἄρωνας ὅπως φαίνεται στὸν Πίνακα εἶναι 399 χλγ/σκάλα, 37% πιό ψηλὴ ἀπὸ τὴ μέση παραγωγή τῆς Κυπερούντας στὰ ἴδια πειράματα, εἶναι 9 ἡμέρες πιό πρώιμη ἀπὸ τὴν Κυπερούντα και ἐπίσης 29 ἐκ. πιό κοντὴ. Ἡ ποικιλία αὐτὴ ἀποδίδει τόσο σὲ ξηρικές χρονιές λόγω πρώιμότητας ὅσο και σὲ βροχερὲς χρονιές λόγω ἀνθεκτικότητας στὸ πλάγιασμα.

Ἡ ποιότητα τοῦ σίτου durum στὴ διεθνή ἀγορὰ θεωρεῖται καλὴ ὅταν τὸ ὑαλῶδες τῶν κόκκων εἶναι 75—80%, τὸ ὄγκομετρικὸ θάρος εἶναι πάνω ἀπὸ 77 χλγρ/ἐκατόλιτρο και ὅταν οί κόκκοι εἶναι μεγάλοι. Ὅπως φαίνεται στὸν Πίνακα ἡ ποιότητα τῆς ποικιλίας Ἄρωνας πρέπει νὰ θεωρεῖται πολὺ ἱκανοποιητικὴ. Ὑστερεῖ σὲ σύγκριση μὲ τὴν Κυπερούντα στὴ περιεκτικότητα σὲ πρωτεΐνη.

Συνιστᾶται ἡ ποικιλία Ἄρωνας νὰ διαδοθεῖ, για ἀντικατάσταση τῶν παλαιότερων ποικιλιῶν, τόσο σὲ ξηρικές ὅσο και σ' αὐτὲς πού ὑπάρχει ἐποχιακὴ ἄρδευση ἢ ψηλὴ βροχόπτωση.

Παράλληλα συνεχίζονται οί μελέτες για τὴν ἐξεύρεση νέων καλύτερων ποικιλιῶν οί ὁποῖες νὰ μποροῦν νὰ καλλιεργηθοῦν ἀκόμα και νοτιοδυτικὰ τῆς Λευκωσίας, πού οί γνωστὲς ποικιλίες δίδουν χαμηλῆς ποιότητας κόκκους.

ΠΙΝΑΚΑΣ Σύγκριση Ἄρωνας και Κυπερούντας

Ἀγρονομικὰ χαρακτηριστικά	Ἀριθμὸς δοκιμῶν	Ποικιλίες	
		Ἄρωνας	Κυπερούντα
Ἀπόδοση (χλγ/κ. σκάλα)	11	399	290
Βάρος 1000 κόκκων (γρ.)	8	44.4	37.5
Ὀγκομετρικὸ θάρος (χλγ/ἐκατόλιτρο)	8	76.3	76.9
Ὑαλῶδες (%)	4	92.5	83.7
Πρωτεΐνη (%)	3	11.8	14.6
Ἡμερομηνία ξεσταχυάσματος	7	2α Ἀπριλίου	11η Ἀπριλίου
Ὑψος φυτοῦ (ἐκ.)	6	83	112

Συμπέρασμα:—

Σὰν συμπέρασμα μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι οί προοπτικὲς για ἐπέκταση τῆς καλλιέργειας σίτου durum στὴν Κύπρο εἶναι πολὺ καλὲς τῶρα πού ὑπάρχει μιὰ πολὺ καλὴ ποικιλία. Τὸ περιβάλλον εἶναι κατάλληλο και οί τιμές ἀναμένεται νὰ συνεχίσουν νὰ εἶναι πιό ψηλές ἀπὸ τὸν σίτο aestivum μιὰ και ἡ παγκόσμια παραγωγή εἶναι περιορισμένη.

